Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—l **Pod naslovom »Ob novem proračunu: Stalnost uradništva«** piše »Edinost« od 11. marca med drugim tudi: Ako tudi pri nas pospravljamo z izrodki pretekle in polpretekle dobe in kujemo novo dobo, dobo vere v pravico in resnico, tedaj je tudi prišel čas, da dá država svojemu uslužbenstvu to, kar mu pripada. Nestalnost uradništva je treba ukiniti. Ko se bo čutil uradnik na svojem mestu nepremakljivega in bo le za vse delikte, ki bi ga na mestu ogrožali, klican pred disciplinsko sodišče, tedaj bomo na prvi etapi notranje konsolidacije; kajti pomisliti je treba, da je celokupno državno nameščenstvo bilo, oziroma moralo biti na razpolago vsakokratnemu vlastodržcu. Ako si je nova vlada iskreno začrtala pot do iskrenega sporazuma Slovencev, Hrvatov in Srbov, v kar državljani še toplo verujejo, a pričakujejo v kratkem tudi korak na to novo pot, potem naj uredi vlada v prvi vrsti uradniško vprašanje ter da takoj vsemu svojemu nameščenstvu tudi dejansko stalnost, osigurano z zakonitimi določili. Pri reševanju našega notranjega državnega problema je uresničenje teh zahtev bitne važnosti, dasi marsikdo na to do danes še ni mnogo mislil.

—l **Za učiteljstvo in katehete.** Nadaljnja pooblastila za prosvetno ministrstvo v finančnem zakonu so naslednja:

Okrajni in mestni šolski nadzorniki imajo pravico na stanarino v smislu § 29. zakona o narodnih šolah.

Veroučitelji na ljudskih šolah, ki so državni uradniki, imajo pravico do stanarine v istem znesku kakor učitelji ljudskih šol.

Izjemoma se od čl. 7. in 146. zakona o ljudskih šolah dovoljuje, da lahko **analfabetske tečaje vodijo tudi privatne osebe** po predhodni odobritvi prosvetnega ministrstva.

Za učiteljske pripravnike ljudskih šol se lahko postavijo tudi **dosedanji ali bivši pogodbeni učitelji ali učitelji-dnevničarji,** ki so poleg zrelostnega izpita na učiteljišču v tujini dosegli nostrifikacijo tega izpita. **Pogodbeni učitelji ter učitelji dnevničarji** s položenim zrelostnim izpitom, odnosno z diplomskim učiteljskim izpitom, delajo izpit iz nacionalne skupine predmetov ter se po položitvi praktičnega izpita lahko postavijo za učitelje ljudskih šol s tem, da se jim dosedanja služba prizna po odredbi uradniškega zakona iz § 54. v zvezi z § 53. zakona o državljanstvu.

Izjemoma od odredbe § 120. zakona o ljudskih šolah in čl. 24. uredbe o ureditvi prosvetnega ministrstva se lahko v teku proračunskega leta 1939./40. postavijo **za banovinske šolske nadzornike tudi osebe,** ki so dokončale nižji tečaj višje pedagoške šole ter imajo najmanj 15 let službe.

Važno za uradnike in železničarje

Med drugimi določbami finančnega zakona so najvažnejša pooblastila, da pričenši s 1. aprilom 1939. prenehajo veljati določbe § 203. zakona o uradnikih z dne 31. marca 1931., § 252. zakona o držav. prometnem osebju od 22. junija 1931., čl. 387. zakona o ustrojstvu vojske in mornarice z dne 30. septembra 1931. in § 4. zakona o naknadnih in izrednih kreditih k preračunu državnih izdatkov in dohodkov za leto 1933./34. — Pričenši s 1. aprilom 1939. prenehajo veljati čl. 9. uredbe o znižanju osebnih prejemkov državnih in samoupravnih uslužbencev in § 5. zakona o znižanju prejemkov iz leta 1931. s poznejšimi spremembami in dopolnitvi. »Slovenec«, 12. marca.

—l **»Našim vzgojiteljem v premislek . . .«** je daljši članek, ki ga prinaša Nova doba z dne 10. marca, v katerem polemizira s »Slovenskim domom« o istoimenskem članku (glej »Učit. tov.« št. 31.) in pravi med drugim: Le kdor je zaslepljen s politično netoleranco, bo odrekal učiteljstvu, da ni prisluhnilo utripu ljudske duše. Vprašamo: kdo danes raziskuje našo vas, življenje našega človeka, njegov socialni položaj, ki se tako jasno kaže v šolskih klopeh, ko nam zre nasproti lačna in uboga slovenska mladina? Kdo piše o vsem tem in opozarja javnost in odgovorne činitelje na potrebe in nujne ukrepe, ki so potrebni? Ali ne pomaga učitelj lajšati tega gorja? Ali so enemu delu naše javnosti res neznane razne akcije v tej smeri ali pa jih v svoji nestrpnosti noče priznati, dasi slovenski učitelj pri tem svojem delu ne loči otrok teh in onih, kakor delajo morda drugi. — In izkoreninjenost? Na istem mestu je »Slovenski dom« prinesel nekako pred mesecem dni statistiko o konzumentih slovenske knjige, kjer pravi, da je slovenski učitelj kljub vsemu njen najboljši odjemalec. Ali »Prisluškovalcu« to ni znano! Njemu je delo za narod le »taboritstvo«, firerstvo, »naši« fantje in »naša« zmaga! Koliko podeželskih knjižnic vodi učiteljstvo, koliko svojih knjig posoja, koliko stori za našo knjigo in pri tem ne loči Jugoslovanske od Tiskovne, da ne iščemo drugih primerov. A je še dosti drugega dela, ki ga opravlja v korist in blagor svojega naroda.

—l **Nova šola v Dobravi pri Mariboru.** Vprašanje gradnje nove ljudske šole v Dobravi pri Teznem je postalo zadnje čase zopet zelo aktualno. Naselje se veča iz dneva v dan, z njim pa raste tudi število šoloobveznih otrok. V Dobravi je približno 250 šolarjev. Hočka občina se je glede nove šole že obrnila na banovino in odposlala na njeno zahtevo načrt in proračun gradnje. Proračun znaša okoli 600.000 dinarjev. Ker bo v najkrajšem času občinska proračunska seja, bodo že letos vstavili v proračun za šolo v Dobravi 30.000 dinarjev. Upamo, da bodo mariborski »Abesinci« dobili že prihodnje leto svojo šolo, ki je nujno potrebna. »Večernik«, 12. marca.

Mladinska matica

—mm **O 7. številki Našega roda** je prinesel »Večernik« z dne 7. marca 1939. kratko, ugodno oceno.

—mm **Ali ste že naročili 3. številko Cicibanove knjižnice?** Dragocena knjižica za otroke prvih razredov je izšla. Uredil jo je **Franjo Roš,** ilustriral **Albert Širok.** Pri naročilu vsaj 10 izvodov stane izvod po 1,50 din. Pri tem je poštnina že vračunana. Pri manjšem naročilu se vračuna poštnina posebej.

—mm **Najlepša naša slikanica** v barvnem tisku bo **»Dedek Miha«,** ki sta jo izdelala **Marta** in **Radovan Klopčič.** Besedilo je priredila **Anica Černejeva.** Slikanica je v tisku in bo izšla ob koncu šolskega leta. V prednaročilu bo stala 35 din. Opozarjamo že sedaj na to krasno knjigo.

—mm **V članku »Umetniške izdaje«,** ki ga je napisal v zadnji (3.) številki »Sodobnosti« F. Mesesnel, govori tudi o ilustraciji mladinske knjige. Tu pravi med drugim: ... In še eno področje je pri nas likovno zanemarjeno: to je slovstvo za otroke. Marsikomu se bo zdela ta trditev neumestna, morda celo krivična, ko izhaja danes sorazmerno mnogo mladinskih knjig, cenenih in dražjih, za razne dobe in razne vzgoje. Pa je vendar tako. Če ustrezajo povesti, potem je gotovo ilustracija obravnavana površno ... Redek je primer, da otroško knjigo opremi s slikami kongenialen umetnik, kateremu ni treba posiljevati lastne fantazije in jo potisniti na dozdevno nižji nivo otroških predstav. Pristaviti je treba, da take naloge nikakor niso lahke in da je na vsem svetu malo umetnikov, ki so znali zajeti pravi ton za mlade duše. — V Ljubljani se Mladinska matica ukvarja z izdajanjem mladinskih knjižic, ki so praviloma ilustrirane. Vse so enake oblike, izdaja jih pa strokovna učiteljska organizacija. Če pogledamo nekaj zvezkov te knjižnice, ki so izšli v zadnjih letih, bomo med ilustratorji našli znane slovenske umetnike. Toda vendar smo daleč od tipa plemenite mladinske knjige, za katero bi bilo treba dostojnega papirja in pa ilustracij v taki tehniki, da bi prišle v reprodukciji do svoje umetnostne veljave. Ni mogoče grajati, da so posamezne knjižice tudi oblikovno različno opremljene: to bi dajalo individualni umetniški zamisli potrebno svobodo. — Zgodovinsko povest Hribčev Gregec je ilustriral Maksim Sedej. Kot priznan in uspešen lesorezec si je za ilustracije izbral kolorirane perorisbe, ki na slabem papirju izgube ves svoj umetniški čar in svojo resnično umetniško vrednost. Njegove črnobele inicijale v isti knjigi pa dosežejo zelo dober učinek. V sodobni, reportažni knjižici o bombažu je France Mihelič poiskušal s čisto grafičnimi ilustracijami ujeti tok le preurnega pripovedovanja. V mnogih primerih se mu je to s preprostimi postavami posrečilo in je dosegel kar pretresljive učinke. Mnogo zrelejši je v Tinkinem zajčku, kjer je pač risarjevo delo nadkrililo povest in si utrlo pot v otroška srca. Morda je Smrekarjev Grajski vrabec preveč staromoden v nekako šolski perorisbi, po občutku pa je gotovo pristen in to ga odlikuje. Le apoteoza vrabčka Mihe, ki se je na platnicah povzpel do orlovske poze na kranjskem grbu, je zdrknila z višine ostalih risb. Med veliko naklado drugih mladinskih knjig naj omenim še dve: Helenina otroka (Mohorjeva družba) s Sedejevimi ilustracijami in T. Seliškarjevo Bratovščino sinjega galeba s slikami Alberta Sirka. Sedej si je to pot izbral perorisbo ter z njo na boljšem papirju pogosto pričaral pristni svet otroškega življenja in čuvstvovanja. A Sirk je večino svojih ilustracij narisal s peresom, nekaj pa akvarelov. Pustolovsko fantazijo, ki jo ima vsak fant, je stari mornar Sirk precej dobro zadel in pokazal, da je to področje zelo široko in pri nas še komaj načeto. Akvareli so zaradi reprodukcije na neprimernem papirju manj učinkoviti. — Nekaj teh pirmerov, ki so med najboljšimi, zadostuje, za mlado dušo bo treba v splošnem bolje skrbeti, naša mladinska knjiga naj postane z ljubeznijo grajeno skupno delo pisatelja, slikarja in založnika. Vseh teh moči imamo dovolj; naj se združijo s pošteno voljo in naj dajo otroku najdragocenejše za življenje: lepo knjigo v smislu dostojne opreme.

Šolski radio

—r **XXIII. Torek, 21. marca:** Zgodovina planinskih cvetk, g. Rafael Bačar.

Splošen pogled na rastlinstvo Evrope v tercijaru — dobi pred diluvijalno ledeno dobo. Ledena doba in njene posledice. Rastlinstvo v ledeni dobi. Polarne in visokoplaninske rastline (velesa, polarna vrba, pritlikava breza itd.). Rastlinstvo v medledenih dobah in njeni današnji ostanki (sleč i. dr.) Doba prevladavanja breze in borovca. Doba hrastja. Doba bukovja in jelševja.

Današnje rastlinske združbe v Alpah kot posledica izprememb v raznih dobah in današnjih podnebnih razmer.

Petek, 24. marca: Velika noč naših pomorcev: g. Viktor Pirnat.

Od Soče do Bojane, koder se tisoč tri sto let glasi naša mila govorica, je ostal naš človek veren običajem svojih očetov. Tudi za veliko noč imajo navade, ki jih drugod ne poznamo, druge se zopet le delno razlikujejo od naših v zaledju.

Kramljanje o veliki noči ob naši morski obali in po naših otokih tam od Devina doli do Boke bodo oživljale še nekatere pesmi.

—r **V kmetijskem radiu** bo v nedeljo, dne 19. marca predaval g. Vladimir Kuret: Spomladansko delo v vinogradu.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. **Začetek prihodnjega pevskega tečaja bo v petek, 24. t. m. točno ob 10. uri dopoldne v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani.** Pevski tečaj je obvezen tudi za ono članstvo, ki se turneje ne namerava udeležiti. — Radi fotografiranja naj prinese članstvo s seboj koncertne obleke. — Tajništvo.

Stanovska organizacija JUU

= **JUU — SRESKO DRUŠTVO V LITIJI** javlja onim članom, ki so se na litijskem zborovanju 17. decembra 1938. prijavili za hospitacijo na bežigrajski poskusni šoli, da bo skupni ogled v soboto, 1. aprila t. l. ob 8. uri (osmi uri) zjutraj. K hospitaciji bodo pripuščeni le oni člani, ki so se podpisali takrat na posebno prijavno polo. (Vseh je 32 članov). Zbirališče v šolski veži na Bežigradu — 5 minut pred 8. uro. — **Odbor.**

Poročila

+ **JUU — SRESKO DRUŠTVO V CELJU** je zborovalo 11. februarja ob udeležbi 176 članstva v Celju. Pred prehodom na dnevni red je bil počaščen spomin dan preje preminulega velikega poglavarja katoliške cerkve papeža Pija XI. Tov. predsednik je pozdravil 5 novovstopivših članov. Orisal je zasluge, ki si jih je za društvo stekel njegov večletni predsednik tovariš Anton Sivka v Št. Jurju ob j. žel., ki je nedavno umrl. Kakor njemu se je članstvo poklonilo tudi spominu tov. Petra Wudlerja. Izrečene so bile čestitke tov. Grahu k 90 letnici, nato pa k 80 letnici tov. Blažu Jurku, ki je v krepkih verzih podal razne svoje doživljaje in z njimi navodila za življenje in delo, črpajoč iz lastne bogate zakladnice izkušenj. Žel je mnogo odobravanja.

V zadnji dobi sta bila iz okraja po službeni potrebi premeščena vzorna tovariša Hajnšek in Skok. Pričakovati je, da s stabilizacijo notranjih prilik v državi učiteljstvo, kakor sploh državno nameščenstvo, doseže svojo pravno in materialno sigurnost in pomirjenje, potrebno za redno in koristno delo. Prečitani sta bili zanimivi pismi tov. Hajnška iz Kramarovcev in tov. Rössnerja iz Blaca v moravski banovini.

Izražena je bila zahteva, da se izdani pravilnik o človekoljubnih ustanovah izpremeni v toliko, da bodo nameščenske samopomoči, zgrajene na žrtvah stanu, mogle še dalje neovirano vršiti velike socialne naloge.

Celjske tovarišice pod vodstvom tov. Zupančičeve in Jurjevčičeve so priredile za zimsko pomoč revni deci v Halozah (Sv. Barbara in Nova cerkev) zbirko po celjskih šolah s sodelovanjem tudi nekaterih v okraju. Nabralo in odposlalo se je: 243 knjig, 195 kosov obleke, 158 perila, 87 pletenin, 13 parov čevljev, 72 m barhenta, 35 parov nogavic in nekaj žival. Revni učiteljski rodbini je društvo naklonilo din 300,—, češkoslovaškim učiteljem beguncem pa din 500,—.

Z odobravanjem so bili sprejeti na znanje predlogi sekcije JUU za finančni zakon 1939./40. Pri tem se je zopet naglasila nevzdržnost pravnega in materialnega položaja učiteljstva. Tu je nujno izboljšanje stanja potrebno. Učiteljstvu se je priporočila naročitev »Našega glasa«. Poverjeništvo »Mladinske matice« v okraju je prevzel tov. Pogačnik. Prečitan je bil referat tov. Jurančiča o življenjskih prilikah našega ljudstva tam, kjer dela slovenski učitelj z največjimi napori. Med članstvom se je razpečaval zbornik »Socialni problemi slovenske vasi«. Društvo bo zborovalo skupno s še nekaterimi aprila v Trbovljah.

O Ivana Cankarju je predaval profesor dr. Anton Slodnjak iz Ljubljane. Izhajal je od virov njegovih doživetij: mladostnih razočaranj, matere in tragične borbe z zmedami v človeštvu in narodu. Veliki pisatelj je v vsem svojem delu izražal strastno ljubezen do resnice, svobode in pravice, pa tudi svojo vero v bodočnost naroda. Pri tem je stal vselej na strani ponižanih in žaljenih, in torej tudi slovenskega učitelja. Med Cankarjevimi tipi so značilne raznolike njegove podobe, vse z boljo in ljubeznijo podane.

Režiser Narodnega gledališča v Ljubljani g. Ciril Debevec je recitiral več odlomkov iz Cankarja z izrednim učinkom. Predavatelj kakor recitator sta ustvarila neizbrisne utise. Proslavo v spomin dvajsete obletnice smrti našega pisatelja prvaka je bila pietetna in mogočna.

+ **JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA-MESTO** je zborovalo v četrtek, 23. februarja t. l., dopoldne v telovadnici II. deške ljudske šole na Cojzovi cesti.

Predsednik je podal pregledno situacijsko poročilo, v katerem je posebno naglasil ona vprašanja, ki zadevajo učiteljski stan: stalnost, gmotni položaj, razlika med učiteljem in učiteljico, omejevanje osebne svobode in vse ostale predloge JUU za finančni zakon leta 1939./40. Na koncu poročila je še omenil skupno zborovanje 11 sreskih učiteljskih društev, ki bo v soboto, 11. marca t. l., dopoldne v filharmonični dvorani na Kongresnem trgu. Po precej živahni debati je bil sprejet sklep, da se društvo udeleži tega zborovanja.

Sledilo je predavanje o novem družabnem redu, ki ga je podal univ. prof. dr. **Gosar.** V obširnem in zelo zanimivem predavanju je predavatelj pregledno označil dejstva in probleme, ki so za privalno presojo in ocenjevanje ideje novega družabnega reda bistvene važnosti. Ker se celotno vprašanje ne da v enem predavanju izčrpno obdelati, je predavatelj posebno poudaril naslednja vprašanja: osebna svoboda, svoboda izbire poklice, priznanje zasebne lastnine, načelna enakopravnost ter vse obče politične (socialne, kulturne in nacionalne) potrebe naroda, ki jih srečujemo vsak dan v življenju in na katera bi morali sebi in drugim najti pravilne odgovore. Prav pohvalno je omenil delo »Učiteljskega pokreta«, ki je za današnje razmere, ko se nov družabni red šele ustvarja, tako potrebno in koristno.

Kljub temu, da je bilo predavanje gosp. dr. Gosarja precej obširno in podrobno, so ga vsi navzoči izredno pozorno poslušali in ob koncu soglasno odobrili. Predavanju je sledila kratka razprava, med katero je bila izražena želja o nujni izpremembi naših učnih načrtov.

Sledilo je poročilo o Učiteljski samopomoči in o delu odseka učiteljic s posebnim ozirom na zimsko pomoč mladini v obmejnih krajih naše banovine. Ob tej priliki so bili sprejeti naslednji predlogi:

1. Na šolah v obmejnih in narodno ogroženih krajih naj se ne nameša **kazensko,** ampak le najsposobnejše in najidealnejše učne moči s pravicami do posebnih doklad.

2. Učiteljstvu v obmejnih in narodno ogroženih krajih naj se osigura znosnejše življenjske prilike, posebno odgovorno, težavno, požrtvovalno in uspešno delo pa posebno nagradi.

3. V obmejnih in narodno ogroženih krajih naj merodajni faktorji pospešijo otvoritev gospodarskih in gospodinjskih tečajev.

4. Za vsak obmejni in narodno ogroženi kraj je treba sestaviti statistiko tamkajšnjih razmer, iz katere bo razvidno vse življenje našega naroda in tudi vse zle podtalne sile, ki moralno in gmotno škodujejo našemu narodu.

V razgovoru o zimski pomoči se je ugotovilo, da nekatere šole niti niso odgovorile na vprašanja, če obstoje pri njih kake potrebe obdarovanja niti potrdile, da so prejele pošiljko božičnih darov za ubožne otroke. Brezbrižnost prizadetih učiteljev je najboljši dokaz, kako upravičena je zahteva, da naj dobijo šole v obmejnih in narodno ogroženih krajih najboljše učne moči. Ko so navzočni odobrili sklep odseka učiteljic, da se odpošlje v obmejne in narodno ogrožene kraje večjo množino knjig »Nega dojenčkov«, zbirko perila in obleke za dojenčke, zaključi predsednik lepo uspelo zborovanje.

V. Mlekuž, preds. **Josip Mihelič,** tajnik.

Cenjenemu učiteljstvu!

Razprodaja svile – 50% popust!

Zahtevajte vzorce, dokler še traja zaloga. Ne zamudite prilike!

KARL ŠIFTAR, manufakturna trgovina, **Murska Sobota**

KUPUJTE PRI TVRDKAH, KI OGLAŠUJEJO V NAŠEM LISTU

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

priporočata veliko izbiro damskega in moškega blaga, preproge, zastore, odeje, perje, puh itd. Postrežba solidna!

Glavni in odgovorni urednik Vekoslav Mlekuž. — Izdajatelj: J. U. U. — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani. Za sekcijo odgovarja Metod Kumelj.
Tiska Učiteljska tiskarna (predstavnik Francè Štrukelj). — Vsi v Ljubljani.